

Анка Стојаковић

РЕФЕРАТ ОДБОРА ЗА НАГРАДЕ О ДОДЕЛИ
ПРВИХ НАГРАДА ДРУШТВА КОНЗЕРВАТОРА
СРБИЈЕ

Одбор за додељивање награда Друштва конзерватора Србије, у саставу: председник ВОЈИСЛАВ Ј. ЂУРИЋ, професор Филозофског факултета у Београду, и чланови АНКА СТОЈАКОВИЋ, професор Архитектонског факултета у Београду, ЗДЕНКА ЖИВКОВИЋ, саветник конзерватор Народног музеја у Београду, ВУКОСАВА ТАТИЋ, директор Покрајинског завода за заштиту споменика културе АП Војводине, ЈОВАН СЕКУЛИЋ, директор Завода за заштиту споменика културе града Београда, МИЛКА ЧАНАК-МЕДИЋ, председник Друштва конзерватора Србије и РАДОМИР СТАНИЋ, подпредседник Друштва конзерватора Србије - изабран на ванредној Скупштини 21. децембра 1976. године, имао је задатак да додели три награде нашим најзаслужнијим стручњацима из ове области. На својој седници од 9. фебруара 1977. године чланови Одбора су прегледали примљене предлоге и утврдили:

- Да је Друштву конзерватора Србије од стране одговарајућих институција, група или појединаца за ову награду предложено тринаест кандидата и једна радна организација.
- Да од предложених имена три кандидата треба елиминисати, јер су чланови Одбора за додељивање награда, што предлагачима очигледно није било познато. Поред овога, за два од три поменути кандидата предлози су стигли 17. јануара, односно са закашњењем од два дана у односу на рок утврђен на Скупштини Друштва, па су и због тога искључени из разматрања.
- Да се ова награда не може доделити предложеној радној организацији, јер се то не предвиђа пропозицијама Одлуке о награђивању.

Одбор је разматрање предлога засновао на пропозицијама садржаним у Одлуци о награди Друштва конзерватора Србије, нарочито се држећи битног става Одлуке по коме се ова награда додељује "за дугогодишњи успешан рад на заштити споменика културе, за објављене значајне стручне радове и научна дела која су допринела унапређењу заштите

споменика културе и за изузетно успешно организоване или изведене конзерваторске и рестаураторске радове на споменицима културе¹¹.

С обзиром да је ова награда тек установљена и да број награђених у једној години не може бити већи од три, Одбор је имао веома сложен, одговоран и деликатан задатак да изврши избор из богатог врха предложених имена наших признатих стручњака. После утврђивања начелних ставова и критеријума чланови Одбора су стали на становиште да прве три награде, које Друштво конзерватора Србије додељује, треба да добију наши најеминентнији прегатоци прворазредно заслужни за дугогодишње истакнуто и свестрано деловање у овој области од самог њеног организовања до данас.

Имајући све ово у виду, чланови овога Одбора једногласно су одлучили да награде Друштва конзерватора Србије, уз које иде новчани део од 5.000.- динара, доделе

АЛЕКСАНДРУ ДЕРОКУ, редовном члану Српске Академије наука и уметности и редовном професору Универзитета.

ЂУРЂУ БОШКОВИЋУ, почасном доктору Универзитета у Београду, дописном члану Академије наука СР Македоније, редовном професору Универзитета и садашњем директору Археолошког института и

ИВАНУ ЗДРАВКОВИЋУ, архитекти и научном саветнику.

Професор АЛЕКСАНДАР ДЕРОКО већ пола stoleћа делује активно у свим доменима заштите и научног истраживања вредности архитектонског и урбаног наслеђа, а међу првим се архитектима у Србији посветио изучању градитељског наслеђа у области народног стваралаштва, што у целини представља непроцењиви научни допринос. Иако су заслуге професора Дерока на пољу заштите архитектонског и урбаног наслеђа, развоја конзерваторске струке и научног рада познати и признати, посебно треба истаћи његово рано учешће, уз архитекту Перу Поповића, на обнављању манастира Ђурђевић Ступова у Будимљу, Милешеве, Студенице, Сопоћана и Жиче - од 1924. до 1928. године. У послератном периоду запажено је учешће професора Дерока на испитивању и заштити Царичиног Града и Смедеревске тврђаве, на којој је, уз сарадњу архитекте Ивана Здравковића, обавио и архитектонско-археолошка истраживања Малога града. Професор Александар Дероко био је иницијатор многих истраживачких радова и радова на заштити споменика, а такође учесник или саветник многих радних тела.

Систематско теренско снимање и истраживање средњовековних градова посебно је значајна делатност

професора Дерока, из које је произишла и прва студија у нас о средњовековним градовима у Србији, Црној Гори и Македонији. Ово дело чини основу сваком конзерваторском раду на овим споменицима.

Професор Дероко је снимао, проучавао и прикупао документацију о споменицима монументалне архитектуре средњовековне Србије, из чега су проистекле многе његове студије, као и главно дело фундаменталног значаја - Монументална и декоративна архитектура у средњовековној Србији.

Из истраживања народне архитектуре, те изузетно важне области рада професора Дерока, произишло је, уз бројне радове, и његово капитално дело Народно неимарство, I. Стара сеоска кућа II. и Стара варошка кућа.

У широкој делатности професора Александра Дерока запажен је и његов рад на подизању стручног кадра млађих архитеката, које је упућивао у проблеме како истраживања, тако и заштите архитектонско-урбаног наслеђа.

Оно што се сувом чињеницом не исказује, јер превазилази оквире података - то је укупност деловања професора Дерока, који је атмосферу Београда и Србије озрачио богатством своје културе, особеношћу своје личности и својим веома посебним, непоновљивим сензибилитетом према лепоти.

За свој дугогодишњи свестрани рад професор Александар Дероко је добитник Седмојулске награде, Ордена рада са црвеном заставом, јубиларне медаље са дипломом Савеза друштава конзерватора Југославије и многих других признања и награда.

Професор Дероко је редовни члан Српске Академије наука и уметности.

Почасни је члан Друштва конзерватора Србије и Друштва инжењера Југославије.

Друштво конзерватора Србије додељује професору АЛЕКСАНДРУ ДЕРОКУ ову

НАГРАДУ

за допринос и заслуге у заштити споменичког наслеђа, за изузетно залагање на очувању старих градских и сеоских насеља културно-историјске и етнографске вредности и за дугогодишњи плодни рад на проучавању споменика архитектуре,

Професор ЂУРЂЕ БОШКОВИЋ најсвестраније од треће деценије нашег столећа делује у области научног проучавања и заштите наших споменика културе, радећи истовремено као предани истраживач, који је готово све наше споменике обишао, снимео и проучио, као конзерватор, опрезан, строг и темељан, као врсни научник који је публикувао преко 200 у свету признатих радова, као иницијатор и организатор великих акција, као педагог, који је образовао највећи део садашњих кадрова архитектонске заштите, као беспштедни прегалац који и данас у свим овим областима суделује неумањеном енергијом. Као што је личности професора Бошковића својствена разноврсност истовременог деловања, тако је и сфера његовог научног интересовања, пре свега усредсређена на средњовековну, посебно националну архитектуру, уметност и археологију, одувек била проширена и на проблематику општег развоја архитектуре, уметности и урбанизма, што му је омогућавало широко и обухватно научно сагледавање и опредељивање.

Већ од првих својих истраживачко-конзерваторских радова - од цркве манастира Каленића, Пећке Патријаршије, Бањске, па на даље, професор Бошковић је установио модерна начела, која су постала узором генерацијама потоњих посленика, а на каснијим већим локалитетима, као што је био Стари Бар на пример, уз истраживачки деценијама је укључивао и педагошки поступак, стварајући велике теренске школе за практично образовање младих кадрова заштите, које је истовремено научно уздизао као наставник Универзитета.

Његова писмена дела - полазећи од оних већег обима као што су књиге Манастир Дечани, Архитектура средњег века, која доживљава четврто издање, студија о Средњовековној уметности у Србији и Македонији, дело о Старом Бару, о архитектури Жиче и толика друга - сва су једнако наглашено обележена поузданошћу научних ставова и података, што их чини фундаменталним изворима наше науке.

Неуморни и упорни борац, стрпљиви педагог и смилени научник, професор Ђурђе Бошковић је целог свог живота стварао, говорио, писао, поучавао, истраживао, путовао, покретао и водио велике истраживачке, археолошке и конзерваторске потхвате, организовао научне скупове или суделовао на њима, ширио научну мисао у земљи и свету; он је и сада, између осталих функција, потпредседник Међународне уније за средњовековну археологију, члан Међународног комитета за историју уметности и председник Националне комисије за словенску археологију. За своје велике заслуге у науци професор Бошковић је добитник Седмојулске награде, Тринаестојулске награде СР Црне Горе, Октобарске награде

де града Бара, Ордена заслуга за народ са сребрном звездом за учешће у антифашистичкој борби заробљеничког логора, Ордена заслуга за народ са златном звездом, Ордена рада са црвеном заставом, чешком Златном плакетом са повељом "Франтишка Палацког" за унапређење друштвених наука, Јубиларне медаље са дипломом Савеза друштава конзерватора Југославије и многих других јавних признања и награда. Професор Бошковић је почасни доктор Универзитета у Београду, дописни члан Академије наука СР Македоније и Потпредседник Научног друштва Србије. Почасни је члан друштва конзерватора Југославије и Археолошког друштва Југославије.

Овим признањима Друштво конзерватора Србије придружује своју

НАГРАДУ

коју додељује професору ЂУРЂУ БОШКОВИЋУ за дугодишњи предани и плодни рад на истраживању и проучавању културног наслеђа, за значајне изведене конзерваторске радове на споменицима архитектуре и увођење савремене методологије рада у тој области, за изванредне заслуге у образовању бројних архитеката - конзерватора.

Архитекта ИВАН ЗДРАВКОВИЋ спада у ред најистакнутијих конзерватора у СР Србији. Његова активност у области заштите споменика културе почела је већ 1945. године када је у Уметничком, данас Народном музеју у Београду, као руководилац Конзерваторског одељења, био и секретар Савета стручњака Одељења за заштиту, а нешто касније, 1947. године он је са Милорадом Панићем-Сурепом организовао прву институцију за заштиту и научно проучавање споменика културе.

Највећи део своје активности архитекта Иван Здравковић остварио је од 1950. године као сарадник Југословенског, тада Савезног института за заштиту споменика културе, где је радио пуне две деценије, најпре као научни саветник, а затим као директор. Непосредно је руководио реставрацијом многих значајнијих споменика културе у Београду и Србији - на Доситејевом лицеју, конаку Књегиње Љубице, коначима у Крагујевцу, Чачку и Краљеву,

као и на истраживањима средњовековних градова - на Новом Брду, Звечану, Магличу и другде. Нарочито је значајан његов рад на уређењу споменичких објеката за потребе музеја и галерија у Београду, Новом Саду, Сомбору, Перасту, Будви, Пироту и другде.

Од видног утицаја на развој и популаризацију службе заштите била је плодна научна и стручно-истраживачка делатност архитекте Здравковића, који је публикувао близу 200 чланака и расправа и неколико посебних књига, као што су: Модерна архитектура и њен социјални значај, Дубровачки дворци, Избор грађе за проучавање исламске архитектуре у Југославији, Средњовековни градови у Србији и Средњовековни градови и дворци на Косову. Треба истаћи чињеницу да су чланци архитекте Ивана Здравковића, објављени пре рата у дневним листовима и часописима, већ тада веома много допринели да се сачувају многи вредни споменици или сеоске и градске целине.

Архитекта Здравковић је у оквиру редакције био покретач и оснивач Зборника заштите споменика културе, а касније и његов уредник.

Нарочито значајан прилог развоју службе заштите дао је архитекта Иван Здравковић својим залагањем за образовање Друштва конзерватора Југославије и Друштва конзерватора Србије, као и за афирмисање наше службе ван граница земље учествовањем, дуже од једне деценије, у Извр-

шном комитету Међународног савета за споменике и споменичке целине (ИКОМОС) и Међународног института за градове и дворце (ИБИ).

За свој дугогодишњи рад на заштити споменика културе архитекта Иван Здравковић одликован је Орденом рада са црвеном заставом, јубиларном медаљом са дипломом Савеза друштава конзерватора Југославије и многим другим признањима и наградама.

Друштво конзерватора Србије додељује ову

НАГРАДУ

архитекти ИВАНУ ЗДРАВКОВИЋУ, научном саветнику, за дугогодишњи предани и успешни рад у служби заштите споменика културе, за рад на сакупљању и проучавању грађе о архитектонском наслеђу, за изведене реставраторске радове на старим градским кућама и за дугогодишњи пожртвовањни рад у Друштву конзерватора Србије.

